

Příloha k protokolu o SZZ č.

Diplomant: Lenka Hoffmannová

Vysoká škola: Pedagogická fakulta JU

Katedra českého jazyka a literatury

Aprobace:

Datum odevzdání posudku:

Recenzent *)

Vedoucí *) diplomové práce

Mgr. Michaela Křivancová, Ph.D.

POSUDEK DIPLOMOVÉ PRÁCE

Pojetí počátečního čtení a psaní v učebnicích nakladatelství Nová škola, Didaktis a Fraus

(téma)

Téma předkládané diplomové práce zní velice slibně: nabízí zajímavou srovnávací studii, která by mohla pomoci především začínajícím učitelům v orientaci na trhu učebnic počátečního čtení a psaní. Diplomová práce ovšem komparační charakter nemá, ačkoliv je formálně rozdělena na část teoretickou a srovnávací.

Teoretické části je věnováno 44 stran (s. 9–52), části srovnávací pouze stran 21 (s. 53–73). Avšak srovnávací část žádné srovnání ve vlastním slova smyslu nepřináší: kapitola 2.1., nazvaná *Informace o jednotlivých nakladatelstvích* (s. 53–58), skutečně pouze informuje. Ne však o nakladatelstvích, jak je uvedeno v názvu kapitoly, ale o učebnicích prvopočátečního čtení a psaní, které v daných nakladatelstvích vyšly.

Rovněž kapitola 2.2., *Analýza metodických příruček* (s. 62–68), má informační charakter. Diplomantka v ní podává výčet jednotlivých témat z obsahu tří metodických příruček.

Srovnávací část práce uzavírá kapitola 2.3., *Srovnávací studie* (s. 69–73). Diplomantka v úvodu této kapitolky uvádí, že zde srovnává pojetí počátečního čtení a psaní podle tří metodických příruček. Tento cíl ale nebyl naplněn, neboť na necelých pěti stranách této kapitoly převažuje výčet pořadí výuky jednotlivých písmen podle různých učebnic. Pokud jde o srovnávací pasáže, pak se týkají týdnů, v jakých se jednotlivá písmena podle různých učebnic učí; dále pak jde opět o informace, která témata (resp. části obsahu) jsou ve vybraných třech metodických příručkách „navíc“ – např. že v jedné z nich (nakl. Nová škola) jsou uvedeny diagnostické prověrky (DP s. 69), že v příručce z nakl. Fraus je uveden seznam použité literatury a obsah CD (viz DP s. 71); že po obsahové stránce je nejrozsáhlejší příručka z nakl. Fraus a že tato příručka má navíc v dolní liště okopírovány snímky z učebnic (viz DP s. 72); že v příručkách z nakl. Fraus a Nová škola jsou součástí jednotlivých vyučovacích hodin literární texty (DP s. 72) apod. Takovéto informace nevypovídají nic o pojetí výuky čtení a psaní tak, jak bylo v úvodu kapitoly avizováno. Pokud diplomantka nachází shodné rysy, pak bohužel jen ty banální: že se ve všech sledovaných učebnicích

postupuje od jednoduššího ke složitějšímu (DP s. 71), že společným znakem metodických příruček je časové rozvržení výuky podle objemu učiva (DP s. 72). Kladem metodické příručky z nakl. Nová škola je podle autorky DP to, že obsahuje náměty pro samostatnou práci žáků. Takovéto úkoly jsou ale součástí i ostatních metodických příruček; liší se pouze tím, že nejsou výslovně označeny „samostatná práce“.

Kvalita práce je snižována také dalšími **formálními nedostatky**:

- v textu práce nejsou vysvětleny zkratky, jež diplomantka užívá (RVP, s. 8; PPP, s. 41), ani k tomuto účelu není uveden žádný rejstřík
- grafická nedůslednost: typ písma (např. s. 57, 58); mezery mezi znaky (slovy) větší než jeden úhoz (např. s. 9); různá interpunkční znaménka v odkazech na literaturu – např. s. 29, vlastní předložky na konci řádků
- vypadlá slova (např. s. 15)
- odkazy na identické myšlenky různých autorů nejsou seřazeny podle roku vydání jednotlivých publikací (např. s. 12, 13, 14 atd.)

Práce obsahuje **pravopisné prohřešky**: „... žáci napodobovali pohyb učitelovi ruky“ (s. 22); „...od Josefa Žemli“ (s. 64); nadbytečná nebo chybějící čárka v souvětí – např. s. 27, 43;

četné jsou také **gramatické chyby**: např. „...nedostatky spějí k porozumění čteného obsahu“ (s. 9); „... se věnuje přestupu ke čtení malými tiskacími písmeny“ (s. 33); „... účast osoby, jenž“ (s. 41); „návrh časový plánu“ (s. 67); „po srovnání všech třech příruček“ (s. 75).

Za velký **formulační nedostatek** považují

- časté **stylistické neobratnosti**, v jejichž důsledku vzniká dvojí či vícový, někdy i absurdní výklad smyslu věty (souvětí), např.: „Nejprve se děti učily samohlásky a pak souhlásky ve skupinách.“ (s. 11); „Využívaly se různé pomůcky, např. smyčky ze šňůry pro předloktí, které byly zavěšeny na stropě“ (s. 22); „V počátečním psaní analyticko-syntetickou metodou postupuje i Hynek Kohoutek v práci Celostní psaní na stupni elementárním.“ (s. 34); „Podle úrovně osvojení písmen začínají děti psát smíšeným způsobem písmena, která již znají. Pro označení neznámých písmen používají kroužek, který postupně písmena vytlačují.“ (s. 38)
- **další neobratnosti** typu „k nácvičku psaní se užívají i básně“ (s. 34); „...končí psaním psaného tvaru písmene Y“ (s. 70) apod.
- **sémantickou neslučitelnost vět** v souvětí, vět v rámci odstavce, ale i tematicky nevhodnou návaznost jednotlivých odstavců. Takovéto nedostatky se objevují téměř na každé stránce diplomové práce, často i několikrát na jedné straně. Za všechny příklady uvádím alespoň některé: „...rozcvičovací cviky se píší v krátkých chvilkách a měly by se co nejčastěji opakovat.“ (s. 24); „Žáci se učí poznávat některá písmena a zároveň se nacvičují základní hygienické návyky.“ (s. 24)

Předkládaná diplomová práce **nesplňuje požadavky odborné práce** ani v následujících zásadních zásadách:

- **chybí konkrétní údaje** (data) – práce přináší jen obecné, povrchní informace, např. „V některých zemích, kde si i v minulých letech mohli učitelé zvolit, zda budou vyučovat...“ (s. 15); „V současnosti se písmem Comenia skript učí psát děti na dvou pilotních pražských školách.“; „...systém výuky ...Šalvy Amonašviliho vyvolal ve světě v posledních letech značnou pozornost.“ apod.
V přehledu historických metod ve výuce čtení a psaní chybí (až na výjimky) časové i místní zařazení; není tak jasné, kdy a kde byla konkrétní metoda používána.

- **nedostatky ve věcně-obsahové stránce práce** (souvisí s předchozím bodem): V teoretické části diplomové práce uvádí její autorka přehled historických metod ve výuce čtení a psaní. Některé metody tak, jak jsou v diplomové práci popsány, nesou jednoznačně rysy, pro které by mohly být zařazeny do jiné skupiny metod (např. „metoda normálních slabik“, s. 11, vs. metody analytické, s. 12). Diplomantka přitom neuvádí, podle jaké publikace souhrn jednotlivých metod přebírá a nezamýšlí se ani nad vhodností či nevhodností takového členění. Bohužel ani informace o jednotlivých metodách nejsou postačující: není např. jasné, v čem je specifikum „metody zapisovací“ (s. 12). Oba rysy, které diplomantka u této metody zmiňuje, se vyskytují také v jiných uvedených metodách. Globální metoda (s. 13) také není vysvětlena: z uvedených informací není jasný metodický postup; apod.
- **nepřesné a zavádějící odkazy na literaturu**, z níž je čerpáno – není jasné, jakou část práce diplomantka převzala, zda pouze první větu (za níž odkaz následuje), nebo celý odstavec, stranu či celou kapitolu. Tento nejasný způsob odkazování provází celou práci. Zvláštní pozornost zasluhuje kapitola 1.7.1. Ta je téměř doslovně převzata z dokumentu RVP ZV (uveřejněného např. na internetových stránkách Výzkumného ústavu pedagogického, které diplomantka uvádí v seznamu internetových zdrojů informací), diplomantka pouze tu a tam uvádí místo některého slova synonymum (byť je často nevhodně vybrané). Pasáže z RVP ZP tedy mohla uvést v nezměněné podobě do přílohové části práce a neuvádět je jako samostatnou kapitolu diplomové práce.
- **u doslovných citací chybí odkaz na stranu literatury, z níž je čerpáno; uvozovky buď nejsou uvedeny vůbec, nebo jen u části citace** – „Přimlouváme se ale za volnější a rušnější organizaci vyučování.“ (DP s. 65, Průvodce k učebnicím českého jazyka pro učitele 1. ročníku základní školy- úvod)
- **chybí poznámkový aparát** – alespoň pro odkazování v rámci diplomové práce. Termíny, které jsou v práci užívány, buď nejsou vysvětleny vůbec, nebo jsou vysvětleny při dalším a nikoliv při prvním užití, např. termín „přípravné období“ je zmíněn na s. 14., vysvětlen je až na s. 24)
- **užívání hovorových výrazů či formulací** – např. „ohromně“ (s. 32), „...zabíjí dvě mouchy jednou ranou“ (s. 39), „co se týče“ (s. 42), „hodně místa zabírají...“ (s. 67);
- diplomantka v některých pasážích **nepracuje s primárními dokumenty** (ač jsou snadno dostupné), ale informace přebírá ze sekundární literatury – např. vzdělávací program ZŠ, OŠ či NŠ je dostupný na internetových stránkách Výzkumného ústavu pedagogického; autorka přesto odkazuje na publikaci J. Tomana (2007).

Diplomová práce jako celek má kompilační charakter. Jednotlivé převzaté (parafrázované) části z různých publikací jsou poskládány po obsahové i formální stránce neodborně, nevhodně, někdy dokonce i s předlistopadovou terminologií, např. „...na pokrokovou tradici ruské pedagogiky“ (s. 10). U takto poskládaných částí práce diplomantka neupravila promluvou perspektivu, takže se v rámci jednoho souvětí střetává promlouvání z pozice 3.os. pl. s promlouváním v 1. os. pl., ač se prokazatelně nejedná o autorský plurál diplomantky, např. s. 26, 29 aj.

Speciální pozornost zasluhuje kapitola 1.8 – „Jazyková komunikace – charakteristika vzdělávací oblasti“:

Uvozena je větou, v níž diplomantka sděluje, že „na internetové stránce <http://msmt.cz> má vzdělávací oblast Jazyková komunikace zásadní pozici ve výchovně vzdělávacím procesu“ (DP s. 50). Odhlédneme-li od neobratné formulace, pak je třeba konstatovat, že internetový odkaz je velice obecný, takže informace, které diplomantka z daných internetových stránek

čerpala, jsou takřka nedohledatelné. Zato jsou snadno dostupné na stránkách Výzkumného ústavu pedagogického (www.vuppraha.cz). V diplomové práci je strana 50 a první polovina strany 51 převzata takřka v nezměněné podobě z RVP pro obor vzdělání základní škola speciální. Tento program je však určen pro vzdělávání žáků se středně těžkým a těžkým mentálním postižením, přesto o tom není v diplomové práci jediná zmínka. Dočítáme se v ní, co je obsahem oboru Čtení, Psaní a Řečová výchova a jaké jsou očekávané výstupy pro první období výuky, tj. pro 1.–3. ročník. Autorka diplomové práce zřejmě nevěděla, z jakého rámcového vzdělávacího programu čerpá.

Shrnutí: I když je práce přehledně rozdělená do kapitol a podkapitol, její obsahová, formální ani formulační úroveň neodpovídá požadavkům odborné práce směřující k udělení vysokoškolského titulu. Ze způsobu zpracování diplomové práce je patrné, že byla zpracovávána ve spěchu, nedůsledně a nepozorně. Nemohu proto předloženou diplomovou práci doporučit k obhajobě.

*) Nehodící se škrtněte

nevyhověla

Návrh na klasifikaci diplomové práce:

Michaela Křivancová, v.r

.....
podpis vedoucího - recenzenta diplomové práce

V Českých Budějovicích dne 17. 5. 2010

Stupeň kvalifikace:	výborně	velmi dobře	dobře	nevyhověl
---------------------	---------	-------------	-------	-----------

